

ЮРИДИЧНІ НАУКИ

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-7-119-12>

УДК 342.95:[502.173:622.276]/.279

Барияк А.Б., Хатнюк Ю.А.

Львівський державний університет внутрішніх справ

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ОТРИМАННЯ ДОСТУПУ ДО ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ НАДРОКОРИСТУВАЧАМИ У НАФТОГАЗОВІЙ ГАЛУЗІ

Анотація. У даній статті проведено аналіз особливостей забезпечення надрокористування та отриманням дозволу на користування земельної ділянки згідно чинного законодавства країни. Актуальність даного питання є важливим для компаній, які займаються видобуванням діяльністю на території України. Зазначено, що з досвіду практичної діяльності та організації роботи у зазначеній сфері вимагає подальших наукових досліджень та визначення вузьких місць для їх вирішення. Серед інструментів забезпечення додержання адміністративно-правового режиму надрокористування на особливу увагу заслуговує контрольно-наглядова діяльність. На сьогодні контрольно-наглядовими повноваженнями наділені Державна служба України з питань праці (надалі Держпраця), Державна служба геології та надр України (надалі Держгеонадра) та Державна екологічна інспекція України (надалі Держекоінспекція). Повноваження Держпраці у сфері надрокористування пов'язані зі здійсненням гірничого нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю й виробничим процесом під час вивчення та використання надр і обумовлені необхідністю забезпечення техногенної безпеки та охорони праці під час здійснення надрокористування та не передбачають установа факту самовільного користування надрами в процесі перевірок чи розрахунок відповідних збитків державі. Поряд із гірничим наглядом і контролем Держекоінспекцію уповноважено здійснювати державний нагляд (контроль) за додержанням законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів. Оскільки надра є природними ресурсами, Держекоінспекція реалізує державний нагляд (контроль) за використанням та охороною надр за допомогою: проведення перевірок із застосуванням інструментально-лабораторного контролю і складення актів за результатами здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства з питань, що належать до її компетенції, надання обов'язкових для виконання приписів і розпоряджень щодо усунення виявлених порушень вимог законодавства та здійснює контроль за їх виконанням, а також лабораторні вимірювання (випробування) (пп. 3 п. 4); звернення з поданням про припинення дії спеціальних дозволів на користування надрами в разі порушення вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища під час користування надрами (пп. 51 п. 4); складення протоколів про адміністративні правопорушення та розгляд адміністративних справ, накладення адміністративних стягнень у випадках, передбачених законом (пп. 7 п. 4); розрахунок розміру збитків, завданих державі внаслідок порушення законодавства про надра, пред'явлення відповідних претензій, звернення до суду з відповідними позовами (пп. 8 п. 4); вжиття заходів щодо припинення самовільного користування надрами та забудови площ залягань корисних копалин із порушенням установленого порядку (пп. 10 п. 4).

Ключові слова: надрокористування, надра, видобуток вуглеводнів, земля, газ.

Baryliak Andrii, Khatniuk Yurii

Lviv State University of Internal Affairs

ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGIME OF RECEIVING ACCESS TO LAND RESOURCES BY SURFACE USERS IN THE OIL AND GAS INDUSTRY

Summary. This article analyzes the features of ensuring subsoil use and obtaining permission to use a land plot in accordance with the current legislation of the country. The relevance of this issue is important for companies engaged in mining activities on the territory of Ukraine. It is noted that from the experience of practical activity and organization of work in the specified field, further scientific research and identification of bottlenecks for their solution is required. Among the tools for ensuring compliance with the administrative and legal regime of subsoil use, control and supervision activities deserve special attention. Today, the State Labor Service of Ukraine (hereinafter State Labor), the State Geology and Subsoil Service of Ukraine (hereinafter State Geonadra) and the State Environmental Inspection of Ukraine (hereinafter State Ecoinspection) are vested with control and supervisory powers. The powers of the State Department of Labor in the field of subsoil use are related to the implementation of mining supervision and control over compliance with labor legislation and the production process during the study and use of subsoil and are conditioned by the need to ensure man-made safety and labor protection during the implementation of subsoil use and do not provide for the establishment of the fact of arbitrary use of subsoil in the process of inspections or the calculation of relevant losses to the state. Along with mining supervision and control, the State Environmental Inspection is authorized to carry out state supervision (control) of compliance with legislation in the field of environmental protection, rational use, reproduction and protection of natural resources. Since the subsoil is a natural resource, the State Inspectorate implements state supervision (control) over the use and protection of the subsoil with the help of: carrying out inspections with the use of instrumental laboratory control and drawing up acts based on the results of state supervision (control) of compliance with the requirements of the legislation on matters falling within its competence, providing binding prescriptions and orders for the elimination of detected violations of

the requirements of the legislation and exercising control over them performance, as well as laboratory measurements (tests) (clause 3 clause 4); applying for the termination of special permits for the use of subsoil in case of violation of the requirements of the legislation on environmental protection during the use of subsoil (clause 51, clause 4); drawing up protocols on administrative offenses and consideration of administrative cases, imposition of administrative fines in cases provided for by law (item 7, item 4); calculation of the amount of damages caused to the state as a result of violation of the legislation on natural resources, presentation of relevant claims, appeal to the court with relevant lawsuits (item 8, item 4); taking measures to stop the arbitrary use of subsoil and the development of areas of mineral deposits in violation of the established order (item 10, item 4).

Keywords: subsoil use, subsoil, hydrocarbon extraction, land, gas.

Постановка проблеми. Перш за все необхідно розглянути користувачів надр, якими можуть виступати підприємства, установи, організації, громадяни України, та іноземні громадяни та юридичні особи. Існують наступні види користування надрами:

- геологічного вивчення, в тому числі дослідно-промислової розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення;
- видобування корисних копалин;
- будівництва та експлуатації підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, у тому числі споруд для підземного зберігання нафти, газу та інших речовин і матеріалів, захоронення шкідливих речовин і відходів виробництва, скидання стічних вод;
- створення геологічних територій та об'єктів, що мають важливе наукове, культурне, санітарно-оздоровче значення (наукові полігони, геологічні заповідники, заказники, пам'ятки природи, лікувальні, оздоровчі заклади та ін.) [10].

Перевірку роботи надрокористувачів проводить Держгеонадра. За результатами перевірки відповідно до ст. 62 Кодексу України про надра Держгеонадра має право:

- 1) припинити роботи з геологічного вивчення надр, що проводяться з порушенням норм та правил і можуть спричинити псування родовищ, істотне зниження ефективності робіт чи призвести до значних збитків;
- 2) припинити діяльність підприємств і організацій, що займаються геологічним вивченням надр без спеціальних дозволів або з порушенням умов, передбачених цими дозволами;
- 3) надати обов'язкові для виконання вказівки про усунення недоліків і порушень під час геологічного вивчення надр [3].

Згідно із Законом України «Про нафту і газ» від 12.07.2001 р. Держгеонадра в разі виявлення порушень правил і нормативів користування нафтогазоносними надрами й умов спеціальних дозволів на користування нафтогазоносними надрами, угод про умови користування нафтогазоносними надрами можуть тимчасово припинити провадження робіт, передбачених спеціальним дозволом на користування нафтогазоносними надрами, до усунення порушень (припинити дію спеціального дозволу на користування нафтогазоносними надрами), вносити на розгляд центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері промислової безпеки та державного гірничого нагляду питання про позбавлення надрокористувача спеціального дозволу на користування нафтогазоносними надрами. Однак у ст. 27 Закону України «Про нафту і газ» передбачено, що

анулювання нафтогазоносними надрами здійснює Держгеонадра, а у випадках, передбачених абз. 4-7 ч. 1 цієї статті, у разі незгоди надрокористувача – в судовому порядку [4].

Але існує значна перешкода для виконання своїх обов'язків у користувача, адже відсутність переважного права надрокористувача у безперешкодному доступі до земельних ресурсів для виконання обов'язків, визначених в угоді іноді впливає на терміни робіт а саме на затримку початку роботи яка передбачена договором.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій доктрині питанням адміністративно правовим регулюванням у галузі надрокористування в Україні аналізували Р.С. Кірін, О.П. Шем'яков, О.Ю. Макаренко, Н.О. Максименцева, І.Б. Мачуська, В.Л. Бредіхіна, О.О. Сурілова, Є.В. Шульга та ін., але прогалини законодавчого регулювання аспектів правовідносин у сфері надрокористування вимагають періодичного його перегляду.

Метою статті є аналіз особливостей надання права на користування надрами та виявлення прогалин/колізій законодавства у сфері надрокористування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Надрокористування в Україні має багато аспектів, зокрема видобуток корисних копалин, використання водних ресурсів та інші.

Україна має значні резерви корисних копалин, і це створює спокусу для незаконного видобутку. Нерозвинена законодавча база та відсутність ефективного механізму контролю також ускладнюють боротьбу з цією проблемою.

Уряд України вживає заходів для боротьби з надрокористуванням, зокрема вдосконалення законодавства та зміцнення контролю над видобутком ресурсів. Проте, багато роботи ще залишається, щоб ефективно зменшити надрокористування та забезпечити сталі та відповідальне використання природних ресурсів.

Згідно із ст. 13 Конституції України, земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу [5]. Тому, як висновок можна стверджувати, що визначення поняття «надра» – важливе завдання юридичної науки.

Відповідно до пп. «г» ч. 1 ст. 90 Земельного кодексу України від 25.10.2001 р., власники земельних ділянок мають право використовувати в установленому порядку для власних потреб наявні на земельній ділянці загальнопоширені корисні копалини, торф, лісові насадження, водні об'єкти, а також інші корисні властивості землі

[9]. Відповідно до абз. 1 ст. 23 Кодексу України про надра від 27.07.1994 р. землевласники і землекористувачі в межах наданих їм земельних ділянок мають право без спеціальних дозволів та гірничого відводу видобувати корисні копалини місцевого значення і торф загальною глибиною розробки до двох метрів, а також підземні води (крім мінеральних) для всіх потреб, крім виробництва фасованої питної води, за умови, що обсяг видобування підземних вод із кожного з водозаборів не перевищує 300 м³ за 1 добу [3]. Проаналізувавши дані норми, можна дійти до висновку, що на власній ділянці особа може займатись видобуванням корисних копалин, але повинні виконуватися наступні умови: корисні копалини повинні належати до корисних копалин місцевого значення, їх видобувають із метою використання для власних потреб. Чи вірним буде твердження, що, ст. 23 Кодексу про надра України негласно закріплює правило, що надрами є все те, що знаходиться на понад 2 м. Швидше ні а ніж так, оскільки видобування корисних копалин загальнодержавного значення на будь-якій глибині можливе лише після отримання в установленому законодавством порядку спеціального дозволу на користування надрами. Практика відмежування поверхні землі від надр через призму законодавчого закріплення верхньої межі надр досить розповсюджене в різних країнах. Згідно ст. 24 А ч. 3 Гірничого закону Західної Австралії, заборонено будь-яке втручання до:

а) морського дна, ділянки під морським дном, інших 28 частин, доступних для гірничого освоєння або б) землі в зоні, обмеженій для геологічного освоєння, або в) надр, нижче від будь-якого морського дна чи суші, зазначені в пункті (а) чи (б), на глибині 200 м [6]. Тож, якщо не можливо чітко розмежувати надра та землю у Західній Австралії застосовують позначку 200 м, як результат усе, що розміщене нижче цього показника є надрами. Можливо доцільність такого позначення обумовлена особливостями геологічної будови копалин та надр, видобування яких підлягає ліцензуванню в Україні це неприпустимо, адже значна частина залягань корисних копалин знаходиться на менших глибинах. Якщо глянути до законодавства Польщі про надра, там межа між поверхнею і надрами проходить на глибині 30 метрів від поверхні землі [7, с. 2]. Якщо розглядати поняття надра в законодавстві України, то згідно зі ст. 1 Кодексу України про надра, «Надра – це частина земної кори, що розміщена під поверхнею суші та дном водоймищ і простягається до глибин, доступних для геологічного вивчення та освоєння» [3]. Незважаючи на високий рівень теоретичного розроблення поняття «надра», зрозуміле на перший погляд його трактування в законодавстві України порівняно із законодавством інших держав, таке визначення не є досконалим, зокрема, через нечітке встановлення верхньої та нижньої меж надр, що спричиняє значні труднощі в практичній діяльності [8]. Будучи основою поверхні земельної ділянки (шару ґрунту), надра є нижньою межею земної кори, а в природному стані є також і нижньою межею географічної (ландшафтною) оболонки Землі. Потрібно зазначити, що надра як частина довкілля не мають відокремлюватися від навколишнього

природного середовища, вони повинні розглядатись, як одна нероздільна частина.

Відповідно до Земельного кодексу України, розділ 1, глави 1, ст. 1.

«Земля – це основне національне багатство. Земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави. Право власності на землю гарантується. Використання власності на землю не може завдавати шкоди правам і свободам громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію і природні якості землі» [9].

Також у статті 2 цієї ж глави, про земельні відносини вказано, що земельні відносини – це суспільні відносини щодо володіння, користування і розпорядження землею. Суб'єктами земельних відносин є громадяни, юридичні особи, органи місцевого самоврядування та органи державної влади. Об'єктами земельних відносин є землі в межах території України, земельні ділянки та права на них, у тому числі на земельні частки (паї) [9].

У статті 3 цього кодексу описано регулювання земельних відносин.

А саме, що земельні відносини регулюються Конституцією України, цим Кодексом, а також прийнятими відповідно до них нормативно-правовими актами. Земельні відносини, що виникають при використанні надр, лісів, вод, а також рослинного і тваринного світу, атмосферного повітря, регулюються цим Кодексом, нормативно-правовими актами про надра, ліси, води, рослинний і тваринний світ, атмосферне повітря, якщо вони не суперечать цьому Кодексу [9].

Тож виходячи із вище зазначеного, можна зробити висновок, що право власності на земельну ділянку гарантується, та є захищеним. Регулювання земельних відносин регулюються Конституцією України та Земельним кодексом України.

Ще необхідно розглянути, що таке землі для промислового призначення. Згідно Земельного кодексу України, «землями промисловості, транспорту, електронних комунікацій, енергетики, оборони та іншого призначення визнаються земельні ділянки, надані в установленому порядку підприємствам, установам та організаціям для здійснення відповідної діяльності. Порядок використання земель промисловості, транспорту, електронних комунікацій, енергетики, оборони та іншого призначення встановлюється законом» [9].

Також потрібно детально проаналізувати, як у Земельному кодексі України трактується земля промисловості. «До земель промисловості належать землі, надані для розміщення та експлуатації основних, підсобних і допоміжних будівель та споруд промислових, гірничодобувних, транспортних та інших підприємств, їх під'їзних шляхів, інженерних мереж, адміністративно-побутових будівель, інших споруд. Землі промисловості можуть перебувати у державній, комунальній та приватній власності. Розміри земельних ділянок, що надаються для зазначених цілей, визначаються відповідно до затверджених в установленому порядку державних норм і проектної документації, а відведення земельних ділянок здійснюється з урахуванням черговості їх освоєння. Надання земельних ділянок для потреб, пов'язаних з користуванням надрами,

проводиться після оформлення в установленому порядку прав користування надрами і відновлення земель згідно із затвердженим відповідним робочим проектом землеустрою на раніше відпрацьованих площах у встановлені строки. Земельні ділянки усіх форм власності та категорій надаються у користування власникам спеціальних дозволів на геологічне вивчення, у тому числі дослідно-промислової розробки, корисних копалин з подальшим видобуванням корисних копалин (промислової розробки родовищ) загальнодержавного та місцевого значення та (або) на видобування корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення шляхом встановлення земельних сервітутів згідно з межами ділянок надр та строками дії відповідних спеціальних дозволів на користування надрами, а також за межами таких ділянок надр для будівництва та розміщення споруд/об'єктів, пов'язаних із зазначеним видом діяльності (з автоматичним продовженням строку дії земельного сервітуту в разі продовження строку дії відповідного спеціального дозволу на користування надрами). Встановлення земельних сервітутів для зазначених цілей здійснюється без зміни цільового призначення таких земельних ділянок, крім земель природно-заповідного фонду, оздоровчого призначення, рекреаційного призначення, історико-культурного призначення» [9].

Тож до земель промисловості відносяться землі, надані для розміщення та експлуатації будівель і споруд підприємств, під'їзних шляхів та інженерних мереж. Усі землі промисловості можуть перебувати у державній, комунальній та приватній власності і передаються у користування згідно укладеного сервітуту.

Згідно статті 18 Закону України «Про нафту і газ» 2001 описано, що надання земельних ділянок у користування для потреб нафтогазової галузі здійснюється у порядку, встановленому земельним законодавством України.

Земельні ділянки усіх форм власності та категорій надаються власникам спеціальних дозволів на користування нафтогазосносними надрами для будівництва, розміщення і експлуатації об'єктів нафтогазовидобування та облаштування родовища шляхом встановлення земельних сервітутів без зміни цільового призначення цих земельних ділянок, крім земель природно-заповідного фонду, оздоровчого призначення, рекреаційного призначення, історико-культурного призначення та водного фонду.

Власникам землі та землекористувачам відшкодовуються збитки та втрати, завдані внаслідок користування земельними ділянками для потреб нафтогазової галузі.

Фінансування робіт із землеустрою та державна реєстрація сервітуту здійснюються за рахунок коштів осіб, на користь яких встановлюється сервітут. Власник спеціального дозволу на користування нафтогазосносними надрами може виступати замовником робіт із землеустрою для встановлення сервітутів у межах визначеної спеціальним дозволом ділянки надр.

Для встановлення земельного сервітуту власник спеціального дозволу на користування нафтогазосносними надрами письмово звертається до власника (користувача) земельної ділянки з пропо-

зицією укласти договір про встановлення земельного сервітуту та додає до звернення проект такого договору із зазначенням, серед іншого, запропонованого розміру плати за встановлення земельного сервітуту та її індексації. Друга сторона розглядає звернення, підписує договір або надає письмову мотивовану відмову у його укладенні протягом 15 днів з дня отримання відповідного звернення.

У разі недосягнення згоди щодо укладення договору про встановлення земельного сервітуту для потреб нафтогазової галузі спір про встановлення земельного сервітуту вирішується у судовому порядку з урахуванням вимог цієї статті.

Рішення суду про встановлення земельного сервітуту є підставою для державної реєстрації права земельного сервітуту. У такому разі оплата за встановлення земельного сервітуту здійснюється шляхом перерахування грошових коштів на банківський рахунок власника (користувача) земельної ділянки або внесення грошових коштів на депозит нотаріуса в порядку, встановленому законом, за місцем розташування земельної ділянки.

Дія сервітуту, встановленого відповідно до цієї статті, зберігається у разі переходу прав на земельну ділянку, щодо якої встановлено сервітут, до іншої особи, а також у разі зміни осіб, на користь яких встановлено сервітут. У таких випадках до раніше укладених договорів про встановлення сервітутів можуть вноситися відповідні зміни, якщо інше не передбачено договором [4].

Після розгляду передання земельної ділянки в роботу згідно договору необхідно переглянути звіт «Звіт про результати роботи Департаменту державного геологічного контролю Державної служби геології та надр України за 2022 рік» та зрозуміти об'єм перевірок та санкцій, які були застосовані до надрокористувачів.

У зв'язку із введенням обмежень на проведення планових перевірок (відповідно до Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) та постанови Кабінету Міністрів України від 09.12.2020 № 1236 «Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2», а також Указу Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» та постанови Кабінету Міністрів України від 13.03.2022 № 303 «Про припинення заходів державного нагляду (контролю) і державного ринкового нагляду в умовах воєнного стану») фактично у 2022 році Департаментом проведено 79 перевірок діяльності надрокористувачей, в т.ч. 72 планові перевірки та 7 запланованих перевірок.

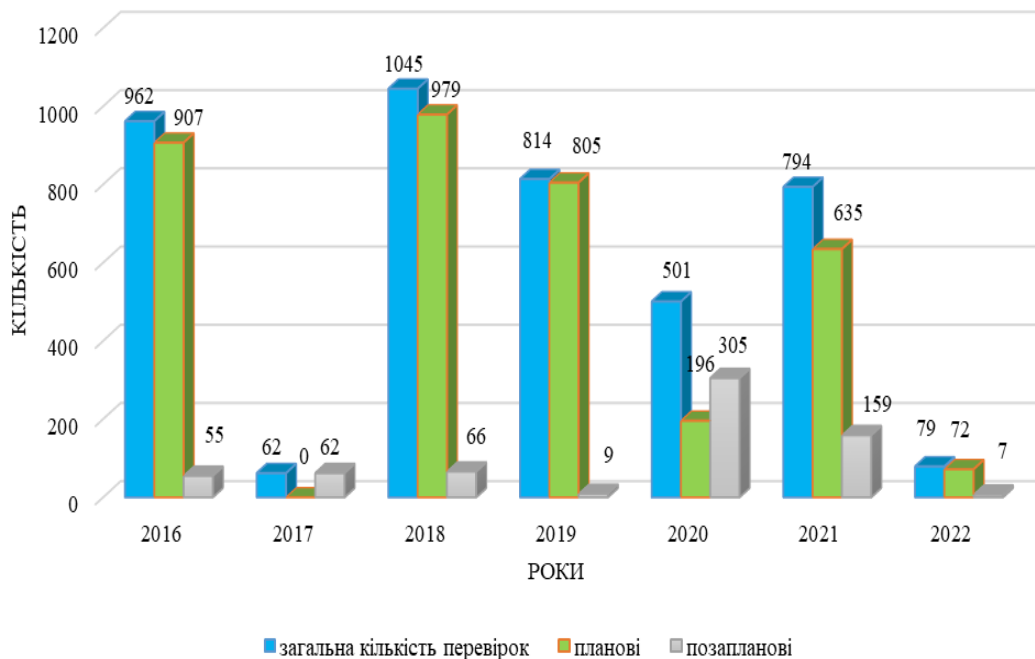
Динаміка проведення перевірок протягом 2016–2022 років наведена у таблиці 1 та діаграмі 1.

Порушення вимог законодавства, виявлені під час проведення 70 перевірок, що складає 88,6 відсотка від загальної кількості проведених контрольних заходів. Динаміка виявлених порушень протягом 2016–2022 років наведена у таблиці 2 та діаграмі 2.

Таблиця 1

Показник	Роки						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
загальна кількість перевірок	962	62	1045	814	501	794	79
Планові							
Кількість	907	0	979	805	196	635	72
% до загальної кількості перевірок	94,3	0,0	93,7	98,9	39,1	80,0	91,1
Позапланові							
Кількість	55	62	66	9	305	159	7
% до загальної кількості перевірок	5,7	100,0	6,3	1,1	60,9	20,0	8,9

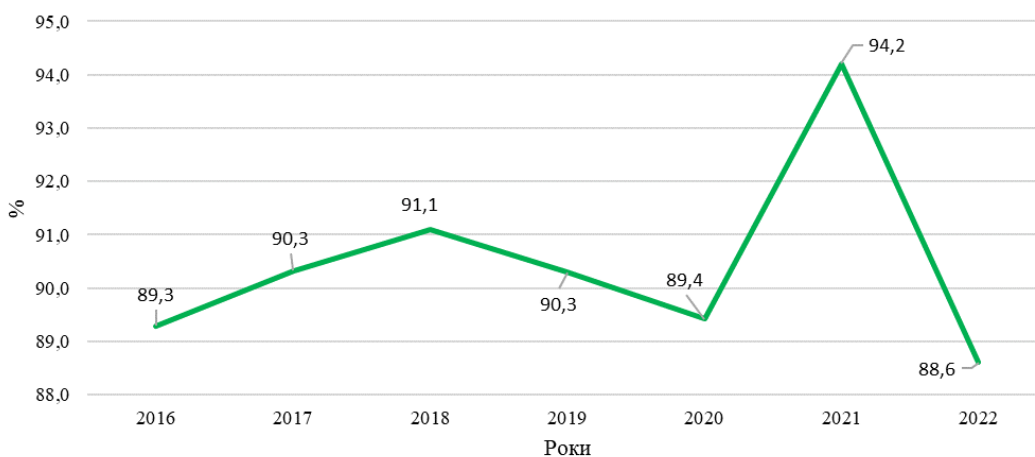
Кількість перевірок, проведених протягом 2016-2022 років

Діаграма 1

Джерело: [11]

Динаміка кількості перевірок, в ході яких виявлені порушення вимог законодавства, до загальної кількості перевірок

Діаграма 2

Таблиця 2

Період	Загальна кількість перевірок	Кількість перевірок, під час проведення яких виявлені порушення	Співвідношення кількості перевірок з порушеннями до загальної кількості перевірок, %
2016	962	859	91,2
2017	62	56	90,3
2018	1045	952	91,2
2019	814	735	90,3
2020	501	448	89,4
2021	794	747	94,1
2022	79	70	88,6

Найбільш поширеними порушеннями у 2022 році є:

– не виконання вимог проектних документів – 27 перевірок або 34,2 % від загальної кількості перевірок;

– відсутність геологічного або маркшейдерського обслуговування, відсутність геологічної або маркшейдерської документації – 21 перевірок або 26,6 % від загальної кількості перевірок;

– порушення термінів проведення робіт, визначених Програмою робіт – 16 перевірок або 20,3 % від загальної кількості перевірок;

– відсутність робочого проекту розробки родовища корисних копалин або його корегування, відсутність погодження робочого проекту відповідно до вимог законодавства – 15 перевірок або 19,0 % від загальної кількості перевірок;

– відсутність дозвільних документів, які надають право власнику спеціального дозволу на користування надрами право на користування надрами відповідно до Кодексу України про надра та Земельного кодексу України – 6 перевірок або 7,6 % від загальної кількості перевірок;

– порушення особливих умов спеціального дозволу на користування надрами – 5 перевірок або 6,3 % від загальної кількості перевірок;

– порушення вимог Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» – 2 перевірки або 2,5 % від загальної кількості перевірок [11].

Висновки. За результатами перевірок Держгеонадра можна стверджувати, що порушення термінів робіт складає 20,3% або 16 штук. І це є значна частка від загальної кількості порушень та виступає як важливе питання у даній галузі.

Як було зазначено, земельна ділянка надається у використання для розробки родовищ та видобування копалин, але, якщо земельна ділянка

уже перебуває у власності іншої особи, яка не погоджується надавати дозвіл на користування даною ділянкою (не погоджує земельний сервітут), у такому разі у судовому порядку необхідно доказувати на право користування даною ділянкою для розробки родовища згідно угоди про умови користування надрами. Цей процес тривалий і може призвести до невиконання умов користування ділянкою надр в терміни, які були зазначені в угоді і, як результат, на сторону, яка бере на себе відповідальність за дотримання усіх пунктів договору, може бути накладений штраф, призупинена дія угоди або розірвання даної угоди.

Як було описано вище, необхідно зазначити, що надра, як частина довкілля не мають відокремлюватися від навколишнього природного середовища, вони повинні розглядатись, як одна нероздільна частина. І в свою чергу із наданням угоди на користування надрами, необхідно передбачати першочерговість надання (безумовний сервітут) необхідної земельної ділянки, яка передбачена планом угоди. Але також необхідно передбачити усі моменти для того, щоб не порушувати права власника даної ділянки. Це можна зробити, як фінансове відшкодування за користування необхідною земельною ділянкою за її ринковою вартістю на термін використання та після завершення терміну договору повернути земельну ділянку у відповідний стан для подальшого використання, що і передбачено Законом України про нафту і газ від 12.07.2001 року.

Таким чином права власника не будуть порушені, а друга сторона отримує перевагу для першочерговості отримання сервітуту на земельну ділянку та буде захищена для дотримання обов'язків, які взяв на себе як надрокористувач.

Список літератури:

1. Бредіхіна В.Л. Деякі організаційні проблеми здійснення державного контролю та нагляду у сфері використання й охорони надр. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 3. С. 123–127.
2. Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію України : Постанова Кабінету Міністрів України від 19.04.2017 р. № 275. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/275-2017-p>
3. Кодекс України про надра : Закон України від 27.07.1994 р. №132/94 ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 36. Про надра від 27.07.1994 № 132/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Про нафту і газ : Закон України від 12.07.2001 р. № 2665-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 50. Про нафту і газ від 12.07.2001 № 2665-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2665-14#Text>
5. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Mining Act 1978 of Western Australia. URL: http://www8.austlii.edu.au/cgi-bin/viewdb/au/legis/wa/consol_act/ma197881/
7. Макаренко О.Ю. До питання надр як юридичного поняття, ресурсів надр як об'єкта користування надрами. *Часопис Академії адвокатури України*. 2013. № 21. С. 1–7.

8. Шульга Є.В. Надра як об'єкт адміністративно-правової охорони. *Теорія і практика правознавства*. 2011. № 1. С. 75–86.
9. Земельний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР). 2002. № 3–4. Ст. 27.
10. Користування надрами. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BD%D0%B0%D0%B4%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B8
11. Звіт про результати роботи Департаменту державного геологічного контролю Державної служби геології та надр України за 2022 рік. URL: <https://www.geo.gov.ua/geokontrol/richni-zvity/>
12. Кірін Р.С. Проблеми кодифікації законодавства про надра. *Актуальні проблеми держави і права*. 2014. Вип. 74. С. 246–256.
13. Макаренко О.Ю. До питання надр як юридичного поняття, ресурсів надр як об'єкта користування надрами. *Часопис Академії адвокатури України*. 2013. № 21. С. 1–7.
14. Макаренко О.Ю. Правовий режим земель, наданих для використання надр : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Одеса, 2011. 335 с.
15. Макаренко О.Ю. Специфіка державного регулювання відносин користування надрами: органи загальної, спеціальної компетенції. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2014. № 1. С. 85–94.
16. Максименцева Н.О. Публічне адміністрування в галузі використання і охорони надр в Україні : автореф. ... дис. д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2018. 43 с.
17. Мачуська І.Б. Адміністративно-правові засади контрольно-наглядової діяльності у сфері надрокористування в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2021. 432 с.
18. Сурілова О.О. Адміністративно-правове регулювання у сфері використання і охорони надр : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2017. 434 с.
19. Шем'яков О.П. Правове регулювання використання та охорони надр : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Харків, 2003. 20 с.
20. Філатова В.К. Правове регулювання геологічного вивчення надр : дис. канд. юрид. наук : 12.00.06. Харків, 2008. 220 с.

References:

1. Bredikhina V.L. (2016) Deiaki orhanizatsiini problemy zdiisnennia derzhavnoho kontroliu ta nahliadu u sferi vykorystannia y okhorony nadr [Some organizational problems of state control and supervision in the field of subsoil use and protection]. *Porivnialnoanalitичne pravo*, no. 3, pp. 123–127.
2. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Derzhavnu ekolohichnu inspektsiiu Ukrainy: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 19.04.2017 r. № 275 [On the approval of the Regulation on the State Environmental Inspection of Ukraine: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated April 19, 2017 No. 275]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/275-2017-p>
3. Kodeks Ukrainy pro nadra: Zakon Ukrainy vid 27.07.1994 r. № 132/94 VR. [Code of Ukraine on Subsoil: Law of Ukraine dated 07/27/1994 No. 132/94 of the Supreme Court]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 1994. No. 36. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Pro naftu i haz: Zakon Ukrainy vid 12.07.2001 r. № 2665-III [On oil and gas: Law of Ukraine dated July 12, 2001 No. 2665-III]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 2001. No. 50. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2665-14#Text>
5. Konstytutsiia Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 r. № 254k/96-VR. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1996. № 30. Konstytutsiia Ukrainy vid 28.06.1996 № 254k/96-VR [Constitution of Ukraine: Law of Ukraine dated June 28, 1996 No. 254k/96-BP]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Mining Act 1978 of Western Australia. Available at: http://www8.austlii.edu.au/cgi-bin/viewdb/au/legis/wa/consol_act/ma197881/
7. Makarenko O.Yu. (2013) Do pytannia nadr yak yurydychnoho poniattia, resursiv nadr yak obiekta korystuvannia nadramy [To the issue of subsoil as a legal concept, subsoil resources as an object of subsoil use]. *Chasopys Akademii advokatury Ukrainy*, no. 21, pp. 1–7.
8. Shulha Ye.V. (2011) Nadra yak ob'iekt administrativno-pravovoi okhorony [Nadra as an object of administrative and legal protection]. *Teoriia i praktyka pravoznavstva*. no. 1, pp. 75–86.
9. Zemelnyi kodeks Ukrainy (2022) *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)* [Information of the Verkhovna Rada of Ukraine], no 3–4, pp. 27.
10. Korystuvannia nadramy [Subsoil use]. Available at: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D1%80-%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BD%D0%B0%D0%B4%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B8
11. Zvit pro rezultaty roboty Departamentu derzhavnoho heolohichnoho kontroliu Derzhavnoi sluzhby heolohii ta nadr Ukrainy za 2022 rik [Report on the results of the work of the Department of State Geological Control of the State Geology and Subsoil Service of Ukraine for 2022]. Available at: <https://www.geo.gov.ua/geokontrol/richni-zvity/>
12. Kirin R.S. (2014) Problemy kodyfikatsii zakonodavstva pro nadra [Problems of codification of legislation on subsoil]. *Aktualni problemy derzhavy i prava*, vol. 74, pp. 246–256.
13. Makarenko O.Yu. (2013) Do pytannia nadr yak yurydychnoho poniattia, resursiv nadr yak obiekta korystuvannia nadramy [To the issue of subsoil as a legal concept, subsoil resources as an object of subsoil use]. *Chasopys Akademii advokatury Ukrainy*, no. 21, pp. 1–7.
14. Makarenko O.Yu. (2011) Pravovyi rezhym zemel, nadanykh dlia vykorystannia nadr [The legal regime of lands provided for the use of natural resources]: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.06. Odessa.
15. Makarenko O.Yu. (2014) Spetsyfyka derzhavnoho rehuliuвання vidnosyn korystuvannia nadramy: orhany zahalnoi, spetsialnoi kompetentsii [Specifics of state regulation of subsoil use relations: bodies of general and special competence]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*, no. 1, pp. 85–94.

16. Maksimentseva N.O. (2018) Publichne administruvannia v haluzi vykorystannia i okhorony nadr v Ukraini [Public administration in the field of use and protection of subsoil in Ukraine]: avtoref. ... dys. d-ra yuryd. nauk: 12.00.07. Kharkiv. (in Ukrainian)
17. Machuska I.B. (2021) Administratyvno-pravovi zasady kontrolno-nahliadovoi diialnosti u sferi nadrokorystuvannia v Ukraini [Administrative and legal principles of control and supervision activities in the field of subsoil use in Ukraine]: dys. ... d-ra yuryd. nauk: 12.00.07. Kyiv. (in Ukrainian)
18. Surilova O.O. (2017) Administratyvno-pravove rehuliuвання u sferi vykorystannia i okhorony nadr [Administrative and legal regulation in the field of use and protection of subsoil]: dys. ... d-ra yuryd. nauk: 12.00.07. Zaporizhzhia. (in Ukrainian)
19. Shemiakov O.P. (2003) Pravove rehuliuвання vykorystannia ta okhorony nadr [Legal regulation of the use and protection of subsoil]: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.06. Kharkiv. (in Ukrainian)
20. Filatova V.K. (2008) Pravove rehuliuвання heolohichnoho vyvchennia nadr [regulation of geological exploration of the subsoil]: dys. kand. yuryd. nauk: 12.00.06. Kharkiv. (in Ukrainian)